

CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ. ROLUL FAMILIEI ÎN DEZVOLTAREA COPILULUI

Familia este recunoscută ca cel mai puternic agent socializator în dezvoltarea copiilor, mai ales în perioada copilăriei mici. În primii ani ai dezvoltării copilului, familia este esențială pentru dezvoltarea psihică a copilului și este o sursă primară de dragoste și afecțiune. Ea îndeplinește aproape toate nevoile de creștere și dezvoltare, atât fiziologice, cât și psihologice ale copilului. În familie, copiii câștigă și dezvoltă aproape toate achizițiile (motorii, cognitive, afective), motiv pentru care evaluarea contribuției sau influenței familiei în dezvoltarea copilului față de alți factori, cum ar fi cei genetici și sociali, este dificil de decelat. Este sigur faptul că familia reprezintă un factor esențial în creșterea, dezvoltarea și educarea copilului. Modul de relaționare din familie, climatul afectiv și modelul sociocultural al acesteia sunt importante pentru integrarea socială și constituirea comportamentelor sociale. Prin relațiile sale cu mama, cu tata și cu frații, copilul se integrează în relațiile sociale, se apropie de societate, își cunoaște valoarea și-și descoperă propria persoană. În familia tradițională, a fi părinte era mai mult o obligație socială, în timp ce în familia modernă acest statut este văzut mai mult ca un privilegiu asumat din proprie convingere. Prin urmare, o relație parentală ar trebui să fie caracterizată prin echilibru, afecțiune, cooperare și cadru relațional optim. Părinții pot avea un stil parental unitar sau divergent. Stilurile parentale pot influența dezvoltarea cognitivă a copiilor). Cele trei stiluri parentale sunt: stilul autoritativ (stil de a îngriji copilul, cerând și dând explicații), autoritar (stil bazat numai pe cerere din partea părinților, fără a răspunde nevoilor copilului) și permisiv (părinții doar oferă fără să ceară nimic). Părinții care nu se implică formează un alt stil parental, care a fost adăugat la celelalte trei: stilul indiferent. Aceste stiluri dau formă cogniției copilului. Părinții autoritativi asigură copiilor afecțiune, atenție și autonomie, trasează limite și pretenții. Ei îi încurajează pe copii să fie independenți și individualiști. Părintele permite copilului să aibă propriile opțiuni, încurajează autocontrolul prin nepedepsirea excesivă a copilului și îi corectează c o m p o r t a m e n t e l e neadecvate vorbind despre sentimente și alternative. Părintele se implică în formarea cogniției copilului, încurajând motivația intrinsecă. Acest stil e asociat cu maturitate socială, stimă de sine înaltă, încredere în sine, autocontrol, realizări academice. Copiii sunt competenți, responsabili, independenți. Familia care acordă autonomie copiilor și este suportivă poate fi pozitiv asociată cu motivația intrinsecă și cu performanța academică, iar familia supracontrolată sau necontrolată e asociată în mod negativ cu aceste concepte. Părinții autoritari fixează standarde foarte înalte, pun mare valoare pe conformitate și așteaptă supunere fără comentarii. Sunt insensibili la nevoile copilului, copilul nu are dreptul la opinie, mergând până la descurajarea independenței și a individualității. Copiii sunt pedepsiți dacă pun întrebări. Părintele se caracterizează prin: control, e întotdeauna șef, fixează reguli rigide, ordonă, folosește pedeapsa fizică și umilirea pentru a obține cooperare, nu comunică, ia decizii singur și ignoră .

Drumuri spre suflet CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ sentimentele copilului. Copiii tratați astfel sunt rebeli, nefericiți, cu stimă de sine scăzută, anxioși, curiozitate intelectuală limitată și vor reacționa față de ceilalți cu ostilitate și frustrare. Spontaneitatea, curiozitatea și creativitatea sunt limitate. Părinții permisivi sunt calzi și acceptanți, dar nu impun limite copiilor lor. Neimpunându-și controlul, acești părinți le permit copiilor să-și reglementeze propriul comportament, să ia singuri decizii, indiferent de vârsta acestora. Acești părinți au puține cereri, administrează foarte puține pedepse, nu fixează linii directoare, nu impun nici o structură. Copiii tind să devină imaturi, impulsivi, inconstanți în alegerea scopului, rebeli, cu stimă de sine scăzută, manifestă dependență de adulți și implicare scăzută în sarcinile școlare. Părinții indiferenți sau neimplicați sunt necontrolați și iresponsabili. Ei își rejectează copiii sau nu sunt

disponibili (nu au timp sau energie pentru copii din cauza propriilor probleme). Deoarece nu beneficiază de grija părinților, copiii devin ostili, acumulează lipsuri în domeniul social și academic, mulți dintre ei dezvoltând un comportament delinvent. Se observă că stilul autoritativ este cel mai eficient în creșterea copiilor influențând dezvoltarea cognitivă în mod pozitiv, deoarece aceștia au o bună stimă de sine, încredere în sine și performanțe școlare. Stilurile autoritar, permisiv, indiferent tind să afecteze negativ dezvoltarea cognitivă a copiilor, duc la o stimă de sine scăzută și la achiziții academice reduse. Standardele prea ridicate sau prea scăzute împiedică pe copil să achiziționeze cunoștințele și experiențele care pot reduce dependența sa de ceilalți. Părinții autoritari și permisivi creează, în diferite moduri, un climat în care copilul asociază nonconformismul cu anxietatea. Pentru a învăța să aibă o altă părere, copilul trebuie să se bucure de o poziție sigură de pe care să poată dialoga și să i se permită exprimarea opiniilor sale fără să plătească pentru nonconformism (să fie pedepsit). Curajul comunicării în cămin, dacă e acompaniat de căldură și de respect, îl poate învăța pe copil să-și exprime punctul de vedere într-un mod special, și să poată accepta consecințele parțial neplăcute atunci când afirmă un alt punct de vedere decât interlocutorii săi. Una dintre cele mai dificile funcții parentale este aceea de a pune limite copilului. Limitele impuse copilului îl pregătesc să trăiască în societate. Părintele trebuie să fie iubitor, dar ferm în respectarea limitelor. Asta nu înseamnă că îngreșează libertatea copilului. Limitele îi creează copilului o stare de siguranță și calm. A lăsa copilul să facă orice este o greșeală gravă. El devine răsfățat, răutăcios, agresiv, nerespectuos, indisciplinat. La polul opus, a nu-i permite să facă nimic este la fel de grav, deoarece devine timid, nesigur pe el, temător, neîndemânatic etc. Prin urmare, familia reprezintă primul context de viață, cu semnificație deosebită în edificarea personalității copilului, agentul de bază al socializării, al procesului de însușire temeinică și liber consimțită a normelor, valorilor și regulilor de conduită concordante cu modelul etico-normativ al societății, asigurându-i capacitatea de a exercita adecvat rolurile sociale, participarea conștientă la urmărirea și la realizarea finalităților fixate.